

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

Cauza KONNERTH contra ROMÂNIEI

(cererea nr. 21118/02)

Hotărâre

Strasbourg

12 octombrie 2006

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Konnerth contra României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii J. HEDIGAN, președinte

C. BIRSAN,

V. ZAGREBELSKY,

Doamna A. GYULUMYAN,

Domnii E. MYJER,

DAVID THOR BJORGVINSSON

Doamna I. BERRO-LEFEVRE, judecători

și Domnul V. BERGER, grefierul secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 21 septembrie 2006,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 21118/02) îndreptată împotriva României prin care o cetățeană a acestui stat, Doamna Sofia Konnerth (“reclamanta”), a sesizat Curtea la data de 12 mai 2002 în temeiul articolului 34 al Convenției de Protecție a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale (“Convenția”).

2. Reclamanta este reprezentată de D.ra Dorina Popiuc, avocată în Făgăraș. Guvernul român (“Guvernul”) este reprezentat de împuternicitul său, Doamna B. Ramașcanu, directoare la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La 1 septembrie 2005, Curtea (secția a treia) a decis să comunice cererea Guvernului. Prevalându-se de articolul 29 § 3 al Convenției, el a decis că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

DE FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

4. Reclamanta s-a născut în 1927 și locuiește la Făgăraș (România).

A. Geneza cauzei

5. Reclamanta și soțul ei au părăsit România în 1978 și s-au stabilit în Germania.

În urma plecării lor, printr-o hotărâre din 4 februarie 1978 a Consiliului municipal Brașov

(Consiliul popular), imobilul lor (casă cu trei camere) a fost confiscată de stat, cu aplicarea decretului nr. 223/1974. Prin această hotărâre li s-au acordat 36.736 lei românești cu titlu de despăgubire, sumă pe care au încasat-o în același an.

6. Statul nu și-a înscris dreptul de proprietate asupra imobilului în cartea funciară decât la 5 decembrie 1996, în ciuda abrogării la 31 decembrie 1989 a decretului nr. 223/1974 în temeiul căruia imobilul fusese confiscat.

7. La 15 octombrie 1997 statul a vândut imobilul lui C.I.

B. Acțiunea reclamantei de rectificare a cărții funciare îndreptată împotriva statului reprezentat de Primarul orașului Făgăraș

8. La 12 iulie 2000 reclamanta a înaintat o acțiune privind radierea înscrierii din cartea funciară a dreptului de proprietate al statului asupra imobilului și restabilirea situației anterioare în sensul reînscriserii dreptului său de proprietate și pe cel al soțului său decedat. Ea a înaintat acțiunea sa împotriva statului reprezentat de Primarul orașului Făgăraș. În fața judecătoriei Făgăraș ea a menționat că hotărârea administrativă din 5 decembrie 1996 privind înscrierea dreptului de proprietate a statului era lipsită de bază legală, având în vedere faptul că decretul nr. 223/1974 fusese abrogat. În consecință, înscrierea nu era valabilă.

9. Printr-o sentință din 23 octombrie 2000 judecătoria a dat câștig de cauză pretențiilor reclamantei. El a ordonat radierea înscrierii din 5 decembrie 1996 și înscrierea dreptului de proprietate al reclamantei și defunctului său soț în cartea funciară.

10. Partea pârâtă a înaintat apel la tribunalul județean Brașov.

11. Printr-o hotărâre din 25 ianuarie 2001 tribunalul a admis apelul, considerând că abrogarea decretului nr. 223/1974 nu afecta valabilitatea înscrierii din 5 decembrie

1996 a dreptului de proprietate al statului. De asemenea el a constatat că reclamanta și soțul său au încasat despăgubiri cu ocazia naționalizării, ceea ce făcea inechitabilă reînscrierea dreptului lor de proprietate în cartea funciară. El menționează de asemenea că consiliul municipal vânduse casa lui C.I. la 15 octombrie 1997, acesta din urmă fiind un cumpărător de bună credință în conformitate cu dreptul civil român.

12. Reclamanta a înaintat un recurs împotriva hotărârii tribunalului județean.

13. Printr-o hotărâre din 20 aprilie 2001 Curtea de apel Brașov a constatat că înscrierea în cartea funciară era constitutivă de drept și a considerat că, ținând cont de abrogarea decretului nr. 223/1974, hotărârea din 4 februarie 1978 nu mai putea servi drept bază pentru înscrierea dreptului de proprietate a statului. De asemenea, ea a considerat că plata despăgubirilor în 1978 nu era pertinentă în cazul în speță, având în vedere faptul că articolul 2 al legii nr. 112/1995 preciza situația juridică a unor bunuri imobiliare folosite drept locuință ("legea nr. 112/1995"), stipula că interesații trebuie să restituie sumele încasate dacă doresc să li se restituie imobilele naționalizate. Curtea de apel a constatat de asemenea că vânzarea apartamentului de către consiliul municipal nu era pertinentă pentru cauză. În consecință, curtea de apel a admis recursul, a anulat hotărârea pronunțată în apel și a confirmat sentința judecătorei din 23 octombrie 2000.

14. La 2 mai 2001 reclamantei i s-a reînscris dreptul său de proprietate în cartea funciară și a început să plătească taxa funciară pentru imobil.

15. La 8 octombrie 2001 procurorul general al României a formulat, în conformitate cu articolul 330 § 2 al codului de procedură civilă, un recurs în anulare împotriva hotărârii din 20 aprilie 2001.

16. În memoriul său în fața Curții Supreme de Justiție el a menționat că Curtea de apel nu a făcut aplicarea legii nr. 10/2001 din 8 februarie 2001 referitoare la situația bunurilor naționalizate în perioada comunistă (“legea nr. 10/2001”), adoptată în timpul procedurii. Ori, această lege, care constituie o *lex specialis* în raport cu dreptul comun, prevede că foștii proprietari vor primi despăgubiri pentru imobilele vândute de stat locatarilor în conformitate cu dispozițiile legii nr. 112/1995 citată anterior. Conform articolului 46 § 2 al acestei legi interesații pot cere anularea contractelor de vânzare, cu excepția situației în care locatarii au cumpărat imobilele de bună credință. În consecință, el a cerut curții să anuleze hotărârea curții de apel Brașov și să respingă acțiunea reclamantei.

17. În concluziile sale scrise depuse cu prilejul ultimei ședințe, reprezentanta reclamantei a amintit hotărârea *Brumărescu contra României* a Curții din 28 octombrie 1999 și a menționat că anularea hotărârii definitive a Curții de apel, în urma recursului în anulare, ar fi încălcat principiul siguranței raporturilor juridice.

18. Printr-o hotărâre din 8 februarie 2002 Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare. În fond, ea a respins acțiunea de rectificare a cărții funciare a reclamantei. Ea a constatat că acțiunea de rectificare trebuia să fie întreprinsă împotriva persoanei înscrisă în cartea funciară sau eventualului cumpărător ulterior al imobilului. În consecință, reclamanta ar fi trebuit să-și îndrepte acțiunea împotriva statului, reprezentat de Ministerul de Finanțe, sau împotriva lui C.I.

C. Acțiunea terțului cumpărător al imobilului privind rectificarea cărții funciare

19. La 26 iunie 2001 C.I. a înaintat o acțiune în justiție îndreptată împotriva reclamantei, statul, reprezentat de Primarul orașului Făgăraș și societatea P.A. Servicii Comunale din Făgăraș. Ea a cerut ca tribunalul să o recunoască drept proprietara imobilului aflat în litigiu, pe baza contractului de vânzare din 15 octombrie 1997 și în calitate sa de cumpărător de bună credință. C.I. a cerut de asemenea rectificarea cărții funciare, în sensul radierii înscrierii titlului de proprietate al reclamantei și defunctului său soț și înscriererea dreptului său de proprietate.

20. Reclamanta a depus o cerere reconvențională privind revendicarea imobilului și evacuarea lui C.I.

21. Printr-o sentință din 25 septembrie 2001 judecătoria Făgăraș a respins acțiunea lui C.I. și a dat câștig de cauză cererii reconvenționale a reclamantei. Ea a constatat dreptul de proprietate al reclamantei asupra imobilului și a ordonat evacuarea lui C.I. din respectivul imobil. Tribunalul și-a întemeiat decizia sa pe hotărârea definitivă din 20 aprilie 2001 a Curții de apel Brașov care ordona înscrierea dreptului de proprietate al reclamantei și defunctului său soț asupra imobilului în cartea funciară.

22. C.I. a înaintat apel împotriva sentinței judecătorei.

23. Printr-o hotărâre din 12 septembrie 2002 tribunalul județean Brașov a anulat sentința judecătorei. El a constatat că Curtea Supremă de Justiție a anulat hotărârea din 20 aprilie 2001 a Curții de apel Brașov în urma recursului în anulare înaintat de procurorul general. În consecință, pe bună dreptate C.I. se bazase pe înscrierea dreptului de proprietate al statului în cartea funciară cu ocazia cumpărării imobilului. În consecință, C.I. era un cumpărător de bună credință, ceea ce, conform unei jurisprudențe constante a

tribunalelor, facea ca valabilitatea titlului său de proprietate să nu fie condiționată de valabilitatea titlului de proprietate al vânzătorului, în cazul în speță statul.

24. Astfel, tribunalul a admis acțiunea înaintată de C.I., a decis rectificarea cărții funciare în sensul radierii titlului de proprietate al reclamantei și defunctului său soț și înscrierea dreptului de proprietate al lui C.I. El a respins cererea reconvențională a reclamantei.

25. Reclamanta a înaintat un recurs împotriva hotărârii tribunalului județean.

26. Printr-o hotărâre din 6 decembrie 2002 Curtea de apel Brașov a respins recursul înaintat de reclamantă.

D. Acțiunea reclamantei de rectificare a cărții funciare înaintată împotriva statului, reprezentat de Ministerul Finanțelor.

27. În 2002, în urma aditerii recursului în anulare prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002, reclamanta a reiterat acțiunea sa de rectificare a cărții funciare (a se vedea punctul “C” de mai sus) citând de această dată în fața judecătoriei Făgăraș statul, reprezentat de Ministerul Finanțelor.

28. La 5 iunie 2002 C.I. a cerut să intervină în procedură. Ea a cerut ca tribunalul să o recunoască drept proprietara imobilului în litigiu, în temeiul contractului de vânzare din 15 octombrie 1997 și a calității sale de cumpărător de bună credință. Ea a cerut de asemenea rectificarea cărții funciare, în sensul radierii înscrierii titlului de proprietate al reclamantei și defunctului său soț și înscrierea dreptului său de proprietate.

29. Tribunalul a citat de asemenea pe Primarul orașului Făgăraș în procedură pentru ca sentința să-i fie opozabilă.

30. Printr-o sentință din 11 septembrie 2002 judecătoria Făgăraș a dat câștig de cauză pretențiilor reclamantei. Ea a hotărât că înscrierea din 5 decembrie 1996 nu era valabilă deoarece era lipsită de bază legală, având în vedere faptul că decretul nr. 223/1974 fusese abrogat între timp. Tribunalul a respins cererea de intervenție a lui C.I., după ce a constatat reaua sa credință în momentul achiziționării apartamentului.

31. Părțile pârâte și C.I. au înaintat apel împotriva sentinței judecătoreiei.

32. Printr-o hotărâre din 5 martie 2003 tribunalul județean Brașov a admis apelul și a anulat sentința din 11 septembrie 2002. El a constatat că decizia consiliului municipal din 4 februarie 1978 care constituia temeinicia înscrierii dreptului de proprietate al statului în cartea funciară nu fusese anulată și, prin urmare, înscrierea în favoarea statului era valabilă. În plus, legitimitatea dreptului de proprietate al statului fusese definitiv stabilită prin hotărârea sa din 25 ianuarie 2001, confirmat prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002.

33. În ceea ce privește intervenția lui C.I., tribunalul a constatat că aceste cereri făcuseră deja obiectul examinării tribunalelor. Într-adevăr, printr-o hotărâre din 6 decembrie 2002, devenită definitivă, curtea de apel Brașov a dat câștig de cauză pretențiilor sale. În consecință el a respins cererea de intervenție.

34. Reclamanta a înaintat un recurs împotriva hotărârii tribunalului județean.

35. Printr-o hotărâre din 9 septembrie 2003, Curtea de apel Brașov a respins recursul.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

36. La vremea faptelor articolele pertinente ale codului de procedură civilă prevedeau:

Articolul 330

“Procurorul general poate, fie din oficiu fie la cererea Ministrului Justiției, să formuleze, în fața Curții Supreme a Justiției, un recurs în anulare împotriva unei hotărâri definitive și irevocabile pentru următoarele motive:

1. atunci când tribunalele și-au depășit competențele,
2. atunci când hotărârea, care face obiectul recursului în anulare, a încălcat în mod clar legea, ceea ce a condus la o soluție greșită pe fondul cauzei sau atunci când această hotărâre este clar neîntemeiată.”

Articolul 330¹

“În cazurile prevăzute la §§ 1 și 2 ale articolului 330, recursul în anulare poate fi formulat în termen de un an începând de la data la care hotărârea vizată a devenit definitivă și irevocabilă.”

37. Articolele 330 și 330¹ au fost abrogate prin articolul I § 17 al ordonanței de urgență a Guvernului nr. 58 din 25 iunie 2003.

DE DREPT

I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

38. Reclamanta susține că repunerea în cauză a hotărârii definitive a Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001 prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002 a încălcat principiul siguranței raporturilor juridice. Ea invocă prin asta o încălcare a articolului 6 § 1 al Convenției, care prevede astfel în partea sa pertinentă:

“Orice persoană are dreptul la audierea echitabilă a cauzei sale (...) de către un tribunal independent și imparțial (...), care va decide (...) contestațiilor asupra drepturilor sale și obligațiilor cu caracter civil (...)”

A. Asupra admisibilității

39. Curtea constată că această cerere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că aceasta nu se lovește de nici-un alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie deci să fie declarată admisibilă.

B. În fond

40. Guvernul face trimitere la cauza *Brumărescu*, în care Curtea a concluzionat asupra încălcării articolului 6 § 1 al Convenției datorită repunerii pe rol a unei sentințe definitive în urma înaintării unui recurs în anulare din partea procurorului general care dispunea în acest scop de o putere discreționară (*Brumărescu contra României*, [GC], nr. 28342/95, § 62, CEDO 1999-VII).

Totuși, Guvernul subliniază că în cazul în speță, spre deosebire de cauza citată anterior, recursul în anulare a fost înaintat în termenul legal de un an începând de la data hotărârii atacate și că el nu era expresia unei puteri discreționare a procurorului general de a acționa fără limită în timp.

Între altele, Guvernul invocă și cauza *Ryabykh* și menționează că motivele pe care își întemeiasă recursul în anulare fac parte din motivele excepționale care pot justifica, conform jurisprudenței Curții, anularea unei hotărâri devenită definitivă (*Riabykh contra Rusiei*, nr. 52854/99, § 52, CEDO 2003-IX). Astfel, anularea hotărârii Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001 se baza pe o eroare de drept a tribunalelor inferioare care stabilise un cadru procesual incorect.

În fine, Guvernul consideră că reclamanta a putut menționa invocările sale privind dreptul de proprietate în fața tribunalelor în a doua procedură, prin intermediul unei cereri

reconvenționale. Aceasta i-a permis să aibă acces la un tribunal pentru a-și susține drepturile.

41. Reclamanta contestă argumentele Guvernului și continuă să susțină că anularea hotărârii definitive din 20 aprilie 2001 a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Ea invocă de asemenea o încălcare a articolului 6 § 1 al Convenției în sensul că Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare bazându-se pe excepția lipsei de calitate de a intenta o acțiune a Primarului Făgăraș, fără ca această excepție să fie supusă unei dezbateri în contradictoriu.

42. Curtea amintește că dreptul la un proces echitabil în fața unui tribunal, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie să fie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul din elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul siguranței raporturilor juridice care dorește, între altele, ca soluția oferită în mod definitiv oricărui litigiu de către tribunale să nu fie rediscutată (*Brumărescu*, citat anterior, § 61). În temeiul acestui principiu, nici-o parte nu este îndreptățită să ceară supervizarea unei hotărâri definitive și executorii numai cu scopul de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă decizie la problema sa. Instanțele superioare nu trebuie să-și folosească puterea lor de supervizare decât pentru a corecta greșelile de fapt sau de drept și greșelile judiciare și nu pentru a proceda la o reexaminare. Supervizarea nu trebuie să devină un apel mascat. Nu poate face derogare de la acest principiu decât atunci când motive substanțiale și imperioase o cer (*Riabykh contra Rusiei*, nr. 52854/99, § 52, CEDO 2003-IX).

43. Curtea constată că procurorul general și-a întemeiat recursul în anulare pe apariția unei noi legi care reglementa situația juridică a bunurilor naționalizate în timpul perioadei comuniste, și anume legea nr. 10/2001. El a considerat că această lege constituia o *lex specialis* în raport cu dreptul comun și că tribunalele ar fi trebuit deci să o aplice în cazul în speță. Curtea Supremă de Justiție, în schimb, a admis recursul în anulare pe baza dreptului comun, constatând că statul trebuia să fie reprezentat în cauză de Ministerul Finanțelor și nu de Primarul orașului Făgăraș. În consecință, faptul că recursul în anulare a fost întemeiat pe anumite motive, în condițiile în care a fost admis pe baza altor motive, permite Curții să constate că nu existau motive substanțiale și imperioase cerând un recurs în anulare împotriva unei hotărâri definitive și pusă deja în executare.

45. În plus, Curtea constată că acțiunea de rectificare a cărții funciare înaintată de C.I. și admisă de tribunale fusese îndreptată împotriva statului reprezentat de Primăria Făgăraș. Ba mai mult, în a doua procedură demarată de reclamantă și îndreptată, conform considerentelor hotărârii pronunțată în recursul în anulare, împotriva statului, reprezentat de Ministerul de Finanțe, judecătoria a decis să citeze de asemenea pe Primarul orașului Făgăraș pentru ca sentința să-i fie opozabilă.

46. În orice caz, statul a putut invoca faptul că a fost reprezentat în mod incomplet în fața tribunalelor în cele două căi de atac ordinare, apelul și recursul. Între altele, acest motiv ar fi putut fi invocat din oficiu de tribunale.

47. În privința termenului de înaintare a recursului în anulare, deși în cazul în speță, spre deosebire de cauza *Brumărescu*, în care procurorul general nu era obligat prin nici-un termen, exercitarea acestei căi de recurs extraordinar a intervenit în termenul legal

de un an prevăzut de articolul 330¹ al codului de procedură civilă, Curtea consideră că această diferență nu este de natură să determine o abordare diferită a cauzei *Brumărescu* (*SC Mașinexportimport Industrial Group SA contra României*, nr. 22687/03, § 36, 1 decembrie 2005).

48. În această privință, se regăsesc în prezenta cauză celelalte două elemente care au condus Curtea, în cauza *Brumărescu*, la constatarea încălcării principiului siguranței raporturilor juridice și, în consecință, încălcării articolului 6 § 1 al Convenției, și anume intervenția într-un litigiu civil a procurorului general care nu era parte în procedură și repunerea pe rol a unei hotărâri definitive care a dobândit autoritate de lucru judecat și care, în plus, a fost executată.

49. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că anularea hotărârii definitive din 20 aprilie 2001 a adus atingere dreptului reclamantei la un proces echitabil.

50. În consecință, s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției.

51. Pe baza concluziilor mai sus menționate Curtea consideră că nu trebuie să se examineze separat plângerea reclamantei referitoare la nerespectarea principiului contradictorialității în fața Curții Supreme de Justiție, această plângere neconstituind decât unul din aspectele deosebite ale dreptului la un proces echitabil consacrat de articolul 6 § 1, care a fost deja examinat de Curte.

II. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1

52. Reclamanta se plânge că hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002 a avut drept efect atingerea adusă dreptului său la respectarea bunurilor sale, așa cum este recunoscut de articolul 1 al Protocolului nr. 1, care prevede astfel:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza unei utilități publice și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau altor contribuții sau amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

53. Curtea constată că această cerere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că aceasta nu se lovește de nici-un alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie deci să fie declarată admisibilă.

B. În fond

1. Tezele părților

a) Guvernul

54. Guvernul consideră că reclamanta nu dispunea de un bun în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1. Recunoscând că o hotărâre definitivă poate constitui temeinicia unui drept de proprietate asupra bunului care a făcut obiectul litigiului, el menționează mai întâi că reclamantei nu i-a fost recunoscut un drept de proprietate asupra casei prin hotărârea din 20 aprilie 2001 a Curții de apel Brașov. În realitate, această hotărâre nu constata decât ilegalitatea înscrierii în cartea funciară a dreptului de proprietate al statului.

I se reproșează astfel reclamantei că nu a înaintat o acțiune în revendicare în locul unei acțiuni de rectificare a cărții funciare.

55. În al doilea rând, Guvernul scoate în evidență faptul că reclamanta a obținut despăgubiri cu prilejul exproprierii în 1978, ceea ce a permis statului să intre legal în posesia casei. În plus, invocând cauzele *Malhous contra Republicii Cehe* ((decizie), nr. 33071/96, CEDO 2000-XII) și *Costandache contra României* ((decizie), nr. 46312/99, 11 iunie 2002), el menționează că procedura care s-a încheiat prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002, nu era condusă împotriva lui C.I., persoana căreia statul i-a vândut casa în 1997. Guvernul invocă, pentru asta, faptul că această cale aleasă de reclamantă, și anume o acțiune de rectificare a cărții funciare îndreptată împotriva statului nu putea fi opozabilă lui C.I., adevăratul proprietar al casei, așa cum se constată prin hotărârea din 12 septembrie 2002 a tribunalului județean Brașov.

56. În consecință, Guvernul consideră că reclamanta nu dispunea de un bun sau de o aspectativă legitimă în temeiul hotărârii Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1.

57. În subsidiar, Guvernul consideră că ingerința era justificată în privința articolului 1 al Protocolului nr. 1, din moment ce era legală, urmarea un scop legitim și era proporțională.

58. Fiind vorba despre respectarea principiului legalității, Guvernul menționează că ingerința se bazează pe dispozițiile articolelor 330 și 330¹ ale codului de procedură civilă, așa cum au fost redactate la vremea faptelor.

59. În privința scopului legitim vizat, Guvernul invocă faptul că ingerința era necesară pentru a restabili ordinea juridică în urma unei erori de drept comisă de tribunale.

60. În fine, în ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Guvernul susține că în cazul în speță, spre deosebire de cauza *Brumărescu* citată anterior, reclamanta nu a avut posesia imobilului înainte de admiterea recursului în anulare și că nu a plătit taxa funciară decât de la 1 mai 2001 la 6 decembrie 2002, dată la care Curtea de apel Brașov a constatat că proprietarul imobilului era C.I. (a se vedea punctul “C” al părții “De fapt”).

Între altele, Guvernul, invocând cauzele *Jahn și alții contra Germaniei* (nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, § 91, CEDO 2004-...) și *Wittek contra Germaniei* (nr. 37290/97, § 59, CEDO 2002-X), menționează că statul a despăgubit reclamanta pentru pierderea imobilului, plătindu-i 36.736 lei românești, reprezentând valoarea imobilului în 1978.

b) Reclamanta

61. Reclamanta invocă faptul că avea un bun în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 în temeiul hotărârii Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001. Prin această hotărâre, Curtea de apel nu numai că a ordonat radierea dreptului de proprietate al statului din cartea funciară, ci a și constatat, cu efect retroactiv, dreptul de proprietate al reclamantei asupra imobilului și a ordonat rectificarea cărții funciare în acest sens.

62. Deși Guvernul consideră că statul a intrat legal în posesia casei în 1978 din cauza plății despăgubirilor în temeiul decretului nr. 223/1974, reclamanta menționează că suma de 36.736 lei românești pe care ea și soțul ei au încasat-o era derizorie și stabilită

unilateral de către stat. Ea nu ar putea justifica anularea hotărârii Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001.

63. În ceea ce privește invocarea Guvernului conform căreia reclamanta nu și-a îndreptat acțiunea privind restituirea imobilului împotriva proprietarului actual al bunului, și anume C.I., reclamanta menționează că a citat în fața tribunalelor persoana ce figurează în cartea funciară în calitate de proprietar al imobilului în momentul înaintării acțiunii, și anume statul. De altfel, Curtea Supremă de Justiție însăși, atunci când a admis recursul în anulare, nu a negat faptul că reclamanta avea de ales între a cita statul, reprezentat de Ministerul Finanțelor și terțul cumpărător.

64. Apoi, citând cauza *Brumărescu*, reclamanta consideră că hotărârea Curții Supreme de Justiție din 8 februarie 2002 a generat o privare de proprietate care echivalează cu o expropriere. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a anulat o hotărâre care a fost pusă în executare și a avut drept consecință imposibilitatea absolută de a menționa dreptul său de proprietate.

65. De asemenea, reclamanta susține că privarea de proprietate nu intervenise din cauza utilității publice și că nu a fost despăgubită pentru prejudiciul suferit din cauza anulării hotărârii definitive din 20 aprilie 2001. Ea afirmă că despăgubirile primite în 1978 nu reprezintă valoarea reală a imobilului.

2. Aprecierea Curții

a) Asupra existenței unui bun

66. Curtea remarcă faptul că părțile au opinii divergente asupra chestiunii de a ști dacă reclamanta avea sau nu un bun ce poate fi protejat de articolul 1 al Protocolului nr.

1. În consecință, Curtea este chemată să stabilească dacă situația juridică în care s-a aflat interesata este de natură să țină de domeniul de aplicare al articolului 1.

67. Curtea amintește că un reclamant nu poate invoca o încălcare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 decât în măsura în care deciziile pe care le incriminează se raportează la “bunurile” sale, în sensul acestei dispoziții. Ea relevă de asemenea că, conform jurisprudenței constante a organelor Convenției, noțiunea de “bunuri” poate acoperi atât “bunurile actuale” cât și valorile patrimoniale, inclusiv creanțele, în virtutea cărora reclamantul poate pretinde că are cel puțin o “speranță legitimă” de a obține beneficierea efectivă de un drept de proprietate. În schimb, speranța de a i se recunoaște dreptul la moștenirea unui fost drept de proprietate pe care de mult timp îi este imposibil să-l exercite efectiv nu poate fi considerată drept un “bun” în sensul articolului 1 al protocolului nr. 1 (*Prințul Hans-Adam II de Lichtenstein contra Germaniei* [GC], nr. 42527/98, § 83, ECHR, 27 iunie 2001).

68. În cazul în speță reclamanta nu dorește să i se recunoască moștenirea unui fost drept de proprietate, ci beneficierea dreptului de proprietate recunoscut în ultimul recurs prin hotărârea Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001. La 2 mai 2001, în urma acestei hotărâri, reclamanta și-a reînscris dreptul său de proprietate asupra imobilului în cartea funciară și a început să plătească taxa funciară.

69. Deși Guvernul invocă similitudinea situației reclamantei în prezenta cauză cu cea descrisă în cauza *Costandache* citată anterior, Curtea subliniază că, în prezenta cauză, reclamanta beneficiază de o hotărâre definitivă care constată dreptul său de proprietate asupra imobilului în timp ce în cauza *Costandache* tribunalele naționale nu au recunoscut niciodată dreptul de proprietate al interesatei asupra imobilului în cauză.

70. Prin urmare, Curtea consideră că reclamantei i s-a recunoscut dreptul de proprietate asupra imobilului prin hotărârea definitivă a Curții de apel Brașov din 20 aprilie 2001 și că, în consecință, reclamanta avea un bun în sensul articolului 1 al Protocolului nr.1.

b) Asupra existenței unei ingerințe

71. Curtea consideră că a existat o ingerință în dreptul de proprietate al reclamantei prin faptul că hotărârea mai sus menționată a Curții Supreme de Justiție a casat definitiv hotărârea din 20 aprilie 2001 în condițiile în care această hotărâre fusese executată. Interesata nu mai avea dreptul de a intra în posesia bunului, de a-l vinde și de a-l lăsa moștenire, de a permite donarea sa sau de a dispune de el într-un alt fel. În aceste condiții hotărârea Curții Supreme a avut deci drept efect privarea reclamantei de bunul său, în sensul celei de-a doua fraze a primului paragraf al articolului 1 al Protocolului nr. 1.

c) Asupra justificării ingerinței

72. O privare de proprietate legată de norma a doua se poate justifica numai dacă se demonstrează în special că a intervenit din motiv de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege. Prin urmare, orice amestec în beneficierea de proprietate trebuie să corespundă criteriului proporționalității. Curtea nu uită să amintească: un echilibru just trebuie să fie menținut între crințele interesului general al comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale individului. Grijă de a asigura un asemenea echilibru este inerentă ansamblului Convenției. Echilibrul de păstrat va fi distrus dacă individul respectiv suportă o obligație specială și exorbitantă (*Sporrong și Lönnrot* din 23

septembrie 1982, seria A nr. 52, pag. 26-28, §§ 69-74 și *Străin și alții contra României*, nr. 57001/00, § 44, 21 iulie 2005).

73. În cazul în speță, Curtea constată cu ușurință că nu se contestă că ingerința în dreptul reclamanetei la respectarea bunurilor sale a intervenit în condițiile prevăzute de lege, și anume dispozițiile codului de procedură civilă ce reglementează recursul în anulare.

74. Curtea observă că Guvernul invocă o eroare de drept a tribunalelor ordinare pentru a justifica ingerința în dreptul la respectarea bunurilor reclamantei. Ori, ținând cont de faptul că statul a putut beneficia de două căi de atac pentru remedierea situației, Curtea consideră că, în ciuda marjei de apreciere de care dispune statul în materie, această pretinsă eroare nu ar fi suficientă pentru a justifica privarea de un bun dobândit perfect legal în urma unui litigiu civil soluționat definitiv.

75. De asemenea, presupunând chiar că s-ar putea demonstra că privarea de proprietate a servit unei cauze de interes public, Curtea consideră că echilibrul just a fost întrerupt și că reclamanta a suportat o suferință specială și exorbitantă din moment ce a fost privată de un bun fără a primi nici-o despăgubire care să reflecte valoarea sa reală și pentru care a plătit taxa funciară timp de peste un an și jumătate.

76. În ceea ce privește despăgubirea primită de reclamantă atunci când statul a intrat în posesia imobilului, Curtea remarcă faptul că Curtea de apel Brașov a analizat acest argument înainte de a pronunța hotărârea sa din 20 aprilie 2001. Astfel, ea a hotărât că plata despăgubirilor nu era pertinentă în cazul în speță, având în vedere că articolul 2 al legii nr. 112.1995 stipula că interesații trebuie să restituie sumele încasate dacă doresc să li se restituie imobile naționalizate.

De asemenea, Curtea constată că despăgubirea a fost plătită în 1978, adică înainte de intrarea în vigoare a Convenției în privința României. Ea se ridică la 36.736 lei românești, ceea ce corespunde sumei de 14.450 lei noi (RON) [circa 4.000 euro], conform criteriilor de actualizare ale Institutului Național de Statistică. Ori, raportul de expertiză prezentat de reclamantă stabilește valoarea de piață a imobilului la 61.310 EUR, adică 215.000 RON și cel supus atenției de Guvern la 43.522 EUR, adică 159.119 RON. În consecință, nu poate invoca faptul că reclamanta a încasat o despăgubire ce reflectă valoarea reală a bunului.

77. Curtea remarcă în fine că eforturile pe care reclamanta le-a depus pentru a-și redobândi imobilul au rămas fără rezultat și că și în ziua de astăzi ea nu beneficiază de bunul său.

78. Prin urmare, s-a încălcat articolul 1 al Protocolului nr.1.

III. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

79. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că s-au încălcat Convenția sau Protocoalele sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite să se șteargă decât incomplet consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Dauna

80. În formularul său de cerere, reclamanta cerea restituirea imobilului sau acordarea sumei de 50.000 dolari americani (USD) reprezentând valoarea acestuia, sumă din care se va deduce despăgubirea plătită de statul român în 1978. În scrisoarea sa din 22 septembrie 2005 ea estimează valoarea de piață a bunului său la 61.310 EUR, depunând

un raport de expertiză în acest sens. Prin aceeași scrisoare, ea cere 15.000 EUR cu titlu de daună morală pentru neplăcerile ce i-au fost cauzate de frustrarea datorată imposibilității de a beneficia de bunul său.

81. Guvernul consideră că valoarea de piață a bunului este de 43.522 EUR. El supune atenției opinia unui expert imobiliar, stabilită plecând de la criteriile legale de evaluare diferite de cele folosite în raportul de expertiză supus atenției de reclamantă. În privința eventualului prejudiciu moral suferit de reclamantă, Guvernul consideră că hotărârea Curții ar putea constitui în sine o reparație suficientă a prejudiciului moral suferit.

82. Printr-o scrisoare din 29 decembrie 2005, reclamanta a depus un răspuns al expertului care a realizat primul raport de expertiză, prin care el contestă invocările expertului însărcinat de Guvern. El menționează că criteriile legale citate de acesta din urmă nu sunt aplicabile în cazul în speță.

83. Curtea amintește că o decizie de constatare a unei încălcări implică pentru statul pârât obligația juridică în privința Convenției de a pune capăt încălcării și de a anula consecințele ei. Dacă dreptul intern nu permite să se anuleze decât parțial consecințele acestei încălcări, articolul 41 al Convenției conferă Curții puterea de a acorda o reparație părții vătămate prin actul sau omisiunea în privința căror s-a constatat o încălcare a Convenției. În exercitarea acestei puteri ea dispune de o anumită latitudine; adjectivul “echitabil” și partea din frază “dacă a existat” stau mărturie în acest sens.

84. Printre elementele luate în considerație de Curte, atunci când decide în materie, figurează paguba materială, adică pierderile suferite efectiv ca o consecință directă a încălcării invocate și paguba morală, adică reparația stării de neliniște,

neplăcerilor și incertitudinilor reieșite în urma acestei încălcări, precum și alte pagube nemateriale (a se vedea, între altele, *Ernestina Zullo contra Italiei*, nr. 64897/01, § 25, 10 noiembrie 2004).

85. Între altele, acolo unde diferite elemente ce constituie prejudiciul nu se pretează la un calcul exact sau acolo unde distincția dintre paguba materială și paguba morală se dovedește a fi dificilă, Curtea le poate examina în ansamblu (*Comingersoll contra Portugaliei* [GC], nr. 35382/97, § 29, CEDO 2000-IV).

86. În circumstanțele în speță Curtea consideră că restituirea imobilului situat la nr. 17 în strada Narciselor, la Făgăraș, așa cum este ordonată de sentința definitivă din 20 aprilie 2001 a Curții de apel Brașov, ar plasa reclamanta pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar afla dacă cerințele articolului 1 al Protocolului nr. 1 nu ar fi fost încălcate. Dacă statul pârât nu va proceda la o asemenea restituire în termen de trei luni începând din ziua în care prezenta hotărâre va deveni definitivă, Curtea decide că va trebui să plătească interesatei, drept pagubă materială, o sumă corespunzătoare valorii actuale a apartamentului.

87. În această privință, Curtea notează că reclamanta a supus atenției o expertiză care ajunge la o valoare de piață de 61.310 EUR. Guvernul prezintă opinia unui expert imobiliar asupra expertizei depusă de reclamantă. Conform acestui punct de vedere valoarea de piață a bunului ar fi de 43.522 EUR.

88. Ținând cont de informațiile de care dispune asupra prețurilor de pe piața imobiliară locală, Curtea estimează valoarea de piață actuală a bunului la 50.000 euro. Cu toate acestea, reclamanta intenționează să deducă din valoarea de piață a bunului suma pe care a primit-o în 1978 drept despăgubire, adică 36.736 lei românești, ceea ce corespunde

sumei de 14.450 lei românești (RON) [circa 4.000 EUR]. Prin urmare, Guvernul va trebui să plătească reclamantei 46.000 EUR.

89. În plus, Curtea consideră că evenimentele în cauză au condus la atingeri grave aduse dreptului reclamantei la respectarea bunului său, pentru care suma de 3.000 euro reprezintă o reparație echitabilă a daunei morale suferită.

B. Cheltuieli și taxe

90. Reclamanta cere de asemenea restituirea sumei de 200 euro cu titlu de cheltuieli pentru expertiza supusă atenției Curții și pentru traducerile observațiilor scrise prezentate cu ocazia procedurii în fața Curții. Ea a prezentat copiile facturilor în acest scop.

91. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor și taxelor necesare și dovedite, legate de procedurile interne și cele în fața Curții.

92. Conform jurisprudenței curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor și taxelor sale decât în măsura în care li se stabilește existența reală, necesitatea și caracterul rezonabil al ratei lor. În cazul în speță și ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile mai sus menționate, Curtea consideră rezonabilă suma de 200 EUR și o acordă reclamantei.

C. Dobânzi moratorii

93. Curtea consideră adecvat să bazeze rata dobânzilor moratorii pe baza ratei dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă;

2. Decide că s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției;
3. Decide că s-a încălcat articolul 1 al Protocolului nr.1;
4. Decide
 - a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantei imobilul situat la nr. 17 din strada Narciselor, în Făgăraș, în termen de trei luni începând din ziua în care prezenta sentință va deveni definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției;
 - b) că în lipsa unei asemenea restituiri statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în același termen de trei luni, 46.000 euro (patruzecișisase mii euro), drept pagubă materială, plus orice sumă datorată cu titlu de impozit;
5. Decide că sumele respective vor fi transformate în moneda statului pârât la cursul de schimb din ziua reglementării;
6. Decide că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, această sumă se va mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;
7. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru restul.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 12 octombrie 2006 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al regulamentului.

Vincent Berger

John Hedigan

Grefier

Președinte